

Nr 249.

Af herrar **Lindhagen** och **Linders**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående vissa önskemål i fråga om *upplåtelse af kronodomäner till småbruk.*

Länge har väntats på något förnuftigt ordnande af upplåtelser af statens jordbruksjord. De större domänerna utarrenderas på vanligt sätt, men småbruk kastas ut i salumarknaden åt »den högstbjudande» utan några hvarken för brukaren eller ändamålet betryggande villkor.

Till en början måste detta ändras så att åtminstone statsjorden kan bli förbehållen eller tillgänglig för de fattigaste som ej hafva råd att köpa mark och bygga hus. Vidare måste tillses, att ändamålet ej förfelas genom, att denna statsjord kommer i främmande händer eller sammanslås till eller med större egendomar. Slutligen måste tillses, att småbrukaren för sig och sin familj fullt och fritt får förfoga öfver lägenheten och resultaten af sitt arbete, samt skyddas mot, att fråntagas dem af kreditorer.

Vid 1909 års riksdag framlades i motionen nr 214 inom Andra kammaren ett förslag för ändamålet. Detta förslag var följande: *Staten blir ägare till jord och åbyggnader. Brukaren arrenderar lägenheten på exempelvis tjugu år i sänder med företrädesrätt till förlängt arrende och mot ett arrendebelopp, som för hvarje ny upplåtelse bestämmes efter vissa rimliga grunder. Arrenderätten med tillhörande optionsrätt går i arf och kan äfven försäljas, i sistnämnda fall dock under kontroll från statens sida, att öfverlåtelsen ej sker till någon, som ej kan räknas till småbrukareklassen.*

Detta system innefattar en efterbildning af det som tillämpas vid upplåtelser af statsuniversitetens donationshemman, upplåtelser som visa sig mera eftersökta än förvärf genom vanliga köp på samma trakter.

Bihang till Riksd. prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 96 Häft. (Nr 249—252.) 1

En annan metod erbjuder sig genom *en efterbildning af tomtsrättsinstitutet*, som nyligen instiftats för upplåtelse af stats- eller kommunaljord till bostadslägenheter och äfven legat till grund för det af regeringen vid förra Riksdagen förebådade vattenrättsinstitutet för upplåtelse af statens vattenfall. Skillnaden mellan detta system och det ofvannämnda är väsentligen, att det senare bygger på förutsättningen att brukaren skall själf uppföra husen af lånta medel och därför beredes möjlighet att kunna in-teckna sin besittningsrätt, hvilket också nödvändiggör längre tidsperioder mellan de särskilda förnyade upplåtelse-erna. Därigenom kommer emellertid å andra sidan en sådan besittningshafvare att kunna råka i större beroende af enskilda kreditorer, om än ej i lika hög grad som då fordringsägaren har rätt att taga ut sitt tillgodohafvande äfven ur själfva marken.

Man kan tänka sig en tillämpning af båda dessa grundtyper eller möjligen ett tredje institut, som förenar bådas företräden.

Det är icke försvarligt, att det närmare öfvervägandet af detta viktiga ämne på sätt som sker städse förhalas samt under tiden kronans jord slumpas bort på måfå utan omtanke för framtiden.

På grund häraf hemställes,

att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till en sådan ordning för upplåtelse af kronodomäner till småbruk, att dessa blifva tillgängliga för de fattiga samt såväl brukarens besittning som ändamålet med upplåtelsen skyddas.

Stockholm den 27 januari 1911.

Carl Lindhagen.

Sven Linders.
